

SNEŽINKA ROŽMARINA

Peter Košak (1943–1993)

Vsakič znova z otroško nestrpnostjo odpiram letalska pisma iz Avstralije. Pred dnevi mi je med obilico dolgočasne, vsakdanje pošte v rokah obstalo drobno pismo s čudovito znamko in žigom: Ararat, Victoria, 19 April, 5.00 PM. Peter Košak! Besedilo, zapisano s črnim črnilom in lično okroglo pisavo, je bilo skopo:

»Dear Mrs. Suša,

Peter Košak travelled to India last October.

He became sick in January and died in April, peacefully and in comfort, amongst friends in Poona. Before he left, he asked me to let you know.

Kindest regards,

R. R.

(friend)«

Peter Košak je bil redka, eksotična ptica. Zaposlen je bil kot bolničar v azilu za umsko prizadete. Tam je, kot mi je povedal, svojo blodno pot končal tudi marsikateri izseljeni Slovenec. Posedoval je ogromno, nikdar prešteto število knjig slovenske pesniške in pisateljske družine. Tudi sam se je uдинjal umetniški besedi. Od preštevilnih podpornikov peresa slovenske besedne umetnosti se je Peter Košak razlikoval v tem, da je to počel daleč, daleč stran od srednjeevropsko težkih literarnih krožkov, daleč stran od čredne potrebe po tiskanju znančeve zbirke. Njegovo zgodnje pisanje je zaobseženo v zbirki Iskanje (samozaložba, Melbourne, 1982). Čeprav je oblikovanost Košakovih zgodnjih pesmi stroga, verzi so ujeti v lupino soneta, je njihova vsebina razpršena, takšna, kot jo narekuje trenutno pesnikovo razpoloženje. Šele kasneje jasneje stopijo v ospredje tri temeljne teme: domovina (ki izginja, kajti svet je univerzum), bog (ki je in ki ga ni) in majhnost, nebogljenost posameznika v družbi. A tudi te tri teme niso pesnikove konstante, Košakovo pisanje nikdar ni dolgo ostajalo v mejah ene in iste poetike. Večkrat nas preseneča s slogovno in vsebinsko zelo raznolikimi besedili, za katera je značilna tako patetična kot (samo)ironična drža. Pesmi so se mu rojevale kot otroci v polpreteklih časih. Skoraj vsako leto je ožjemu krogu znancev razdelil pesniške zvezke, zato besedila v izboru pesmi Slovencev v Avstraliji (Lipa šumi med evkalipti, Lj., 1990) Petra Košaka predstavljajo le v obrisih. Prav gotovo bi morala ta slovenska ptica stopiti na naše knjižne police, če ne zaradi drugega, vsaj zato, da bi razprostrla svoje opalno perje, ki se razlikuje od zateglega in zamolklega lišpa domačih ščinkavcev.

V domovino se je v letih bivanja v Avstraliji (tja je odšel že l. 1964) menda vrnil le enkrat. Zelo rad pa se je vračal v Indijo, kjer se je v zadnjih mesecih življenja pripravljaj na poslednjo skrivnost. Če je kdo, je Peter Košak lahko dvomil in zavračal zahodnjaško prevladujoč pogled na umiranje in smrt. Prav ironično je, v primerjavi s smrtjo, koliko knjig, tečajev in praktičnih priprav je namenjenih rojstvu novega človeka. In vendar sta rojstvo in smrt ČISTA ISTOST:

Vse je čisto
Čista je noč, čist je dan.
In vse je isto:
tržnica in samostan.

Vse je čisto.
Čista je pomlad, čista je jesen.
In vse je isto:
pesem in sen.

Vse je čisto.
Čisto je rojstvo, čista je smrt.
In vse je isto:
roža in vrt.

Vse je čisto.
Čisto je poletje, čista je zima.
In vse je isto:
snežinka rožmarina.

Barbara Suša